

פרשת וישב – שבת קודש

מ (ס) ויהי אחר הדברים האלה חטאו משקה מלך מצרים והאפה לאדניהם למלך מצרים:

א ויהוה, בתר פתגמיה האלין, סרחו שקיז דמלכא דמצרים, ונחתומא לרבוניהון, למלכא דמצרים.

ש"י אחר הדברים האלה. לפי שהרגילה אותה ארורה את הצדיק בפי כלם לדבר בו בגנותו הביא להם הקדוש ברוך הוא סורחנם של אלו שיפנו אליהם ולא אליו ועוד שתבוא הרוחה לצדיק על ידיהם: חטאו. זה נמצא זכוב בפילי פוטירין שלו וזה נמצא צרור בגלוסקין שלו: והאפה. את פת המלך ואין לשון אפיה אלא בפת ובלע"ז פישטור"ר:

(ב) ויקצף פרעה על שני סריסיו על שר המשקים ועל שר האופים:

ב ורגיז פרעה, על תרין רברבניהי על רב שקי, ועל רב נחתומי.

(ג) ויתן אתם במשמר בית שר הטבחים אל־בית הסוהר מקום אשר יוסף אסור שם:

ג ויהב יתהון במטרת, בית רב קטוליא בבית אסירי: אתרא, דיוסף אסיר תמן.

(ד) ויפקד שר הטבחים את יוסף. ויהיו ימים במשמר. שנים עשר חדש: (ה)

ד ומני רב קטוליא ית יוסף, עמהון ושמיש יתהון; והווי יומין, במטרא.

(ה) ויחלמו חלום שניהם איש חלמו בלילה אחד איש בפתרון חלמו המשקה והאפה אשר למלך מצרים אשר אסורים בבית הסוהר:

ה וחלמו חלמא תרויהון גבר חלמיה, בליליא חד גבר, כפשרן חלמיה: שקיזא ונחתומא, דלמלכא דמצרים, דאסירין, בבית אסירי.

ש"י ויחלמו חלום שניהם. זהו פשוטו ומדרשו כל אחד חלם חלום שניהם שחלם את חלומו ופתרון חברו. וזה שנאמר וירא שר האופים כי טוב פתר: איש בפתרון חלומו. כל אחד חלם חלום הדומה לפתרון העתיד לבא עליהם:

(ו) ויבא אליהם יוסף בבקר וירא אתם והנם זעפים:

ו ואתא לוֹתהון יוסף, בצפרא; וחזא יתהון, והא אנון גסיסין.

ש"י זועפים. עצבים כמו סר וזעף. זעף ה' אשא:

(ז) וישאל את־סריסי פרעה אשר אתו במשמר בית אדניו לאמר מדוע פניכם רעים היום:

ז ושאל ית רברבי פרעה, דעמיה במטרת בית רבוניה למימר: מדין אפיכון בישין, יומא דין.

(ח) ויאמרו אליו חלום חלמנו ופתר אין אתו ויאמר אליהם יוסף חלוא לאלהים פתרנים ספרונא לי:

ח ואמרו ליה חלמא חלמנא, ופשר ליה; ואמר להון יוסף, חלא מן קדם יי פשרן חלמיא אשתעו כען, לי.

(ט) ויספר שר־המשקים את־חלמו ליוסף ויאמר לו בחלומי והנהגנן לפני:

ט ואשתעי רב שקי ית חלמיה, ליוסף; ואמר ליה בחלמי, והא גפנא קדמי.

(י) ובגנן שלשה שריגם והוא כפרחת עלתה נצה הבשילו אשכלתיה ענבים:

י ובגפנא, שתשין; והיא פד אפרחת אפיקת לבלבין אניצת גץ, בשילו אתפלהא הוו ענבין.

ש"י שריגם. זמורות ארוכות שקורין ויד"ן: והיא כפרחת. דומה לפורחת והיא כפורחת נדמה לי בחלומי כאלו היא פורחת ואחר הפרח עלתה נצה ונעשו סמדר אשפני"ר בלע"ז. ואחר כך הבשילו. והיא פד אפרחת אפיקת לבלבין עד כאן תרגום של פורחת. גץ גדול מפרח כדכתיב ובוסר גומל יהיה נצה וכתיב ויצא פרח והדר ויצץ ציץ:

יא וכסא דפרעה, בידי; ונסיבית ית ענביא, ועצרית יתהון לכסא דפרעה, ויהבית ית כסא, על ידא דפרעה.

(יא) וכוס פרעה בידי ואקח את־הענבים ואשחט אתם אל־כוס פרעה ואתן את־הכוס על־כף פרעה:

ש"י ואשחט. כתרגומו ועצרית והרפה יש בלשון משנה:

(יב) ויאמר לו יוסף זה פתרנו שלשת השרנים שלשת ימים הם:

יב ואמר ליה יוסף, דין פשרניה: תלתא, שבשין תלתא יומין, אנון.

יג בסוף תלתא יומין, ידכרנך פרעה, ויתבונך, על שמושך; ותתין כסא דפרעה, בידיה, כחלפתא קדמיתא, דהוייתא משקי ליה.

(יג) בעוד | שלשת ימים ישא פרעה את־ראשו והשיבך על־כנך ונתת כוס־פרעה בידו במשפט הראשון אשר היית משקהו:

ש"י ישא פרעה את ראשו. לשון חשבון כשיפקוד שאר עבדיו לשרת לפניו בסעודה ימנה אותך עמהם: כנך. בסיס שלך ומושבך:

(יד) כי אם־זכרתני אתך באשר ייטב לך ועשית־נא עמדי חסד והוצאתני מן־הבית הזה:

יד אלהין תדכרנני עמך, פד ייטב לך, ותעביד כען עמי, טיבו; ותדכר עלי, קדם פרעה, ותפקנני, מן בית אסירי הדין.

ש"י כי אם זכרתני אתך. אשר אם זכרתני אתך מאחר שייטב לך כפתרונני: ועשית נא עמדי חסד. אין נא אלא לשון בקשה הרי אתה עושה עמי חסד:

(טו) כי־גנב גנבתי מארץ העברים וגם־פה לא־עשיתי מאומה כי־שמו אתי בבור:

טו ארי מגנב גניבנא, מארע עבראי; ואף חכא לא עבדית מדעם, ארי מניאו יתי בבית אסירי.

(טז) וירא שר־האפים כי טוב פתר ויאמר אל־יוסף אף־אני בחלומי והנה שלשה סלי חרי על־ראשי:

טז וחזא רב נחתומי, ארי יאות פשר; ואמר, ליוסף, אף אנא בחלמי, והא תלתא סלין דחירו על רישי.

יז ובסלא עלאה, מכל מיכלא דפרעה עובד נחתום; ועופא, אכיל יתהון מן סלא מעלוי רישי.

(יז) ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אפה והעוף אכל אתם מן־הסל מעל ראשי:

יח ואתיב יוסף ואמר, דין פשרניה: תלתא, סלין תלתא יומין, אנון.

(יח) ויען יוסף ויאמר זה פתרנו שלשת הסלים שלשת ימים הם:

יט בסוף תלתא יומין, יעדי פרעה ית רישך מנך, ויחלוב יתך, על צליבא; וייכול עופא ית בסרך, מנך.

(יט) בעוד | שלשת ימים ישא פרעה את־ראשו מעליך ותלה אותך על־עץ ואכל העוף את־בשרך מעליך:

כ והנה ביומא תליתאה, יום בית ולדא דפרעה, ועבד משתא, לכל עבדוהי; ואדכר ית ריש רב שקי, וית ריש רב נחתומי בגו עבדוהי.

(כ) ויהי | ביום השלישי יום הולדת את־פרעה ויעש משתה לכל־עבדיו וישא את־ראש שר המשקים ואת־ראש שר האפים בתוך עבדיו:

ש"י יום הולדת את פרעה. יום לידתו וקורין לו יום גנוסיא. ולשון הולדת לפי שאין הולד נולד אלא על ידי אחרים שהחיה מילדת את האשה ועל כן החיה נקראת מילדת וכן ומולדותיו ביום הולדת אותה. וכן אחרי הנכבס את הגנע שכבוסו על ידי אחרים: וישא את ראש וגו'. מנאם עם שאר עבדיו שהיה מונה המשרתים שישרתו לו בסעודתו וזכר את אלו בתוכם כמו שאו את ראש לשון מגין:

כא ואתיב ית רב שקי, על שקיותיה; ויהב כסא, על ידא דפרעה.

(כא) וישב את־שר המשקים על־משקהו ויתן הכוס על־כף פרעה:

כב וית רב נחתומי, צלב: כמא דפשר להון, יוסף.

(כב) ואת שר האפים תלה באשר פתר להם יוסף:

כג ולא אדכר רב שקי ית יוסף, ואנשייה.

(כג) ולא־זכר שר־המשקים את־יוסף וישכחהו: פ

ש"י ולא זכר שר המשקים. בו ביום: וישכחהו. לאחר מכאן מפני שתלה בו יוסף לזכרו הוזקק להיות אסור שתי שנים